

Oslo, 21. oktober 2014

Stortinget finanskomité

Høringsuttalelse til forslag til statsbudsjett 2015: Miljøteknologiordningen må styrkes

Forum for Miljøteknologi (FFM) består av en rekke av de største bedriftene innen prosessindustri, maritim næring og byggenæringen, som har egne prosjekter innen miljøteknologi og fornybar energi. FFMs ambisjon er at norske bedrifter skal være verdensledende i utvikling av miljøteknologi.

Satsing på miljøteknologi er god klima- og miljøpolitikk og god næringspolitikk

Både klimautfordringen og andre miljøutfordringer gjør det nødvendig med teknologiske kvantesprang. Samtidig utgjør utvikling av miljøteknologi en viktig mulighet for norske bedrifter til å opprettholde sin konkurranseposisjon og nå nye markeder.

Miljøteknologiordningen er flaskehals og må styrkes

For å ligge i front i utvikling av miljøteknologi, er bedriftene avhengig av risikoavlastning gjennom offentlige virkemidler som dekker alle faser fra forskning og utvikling til kommersialisering. Flaskehalsen er i dag i første rekke pilot- og demonstrasjonsfasen. Her har Miljøteknologiordningen en nøkkelfunksjon. På tross av at behovet overstiger tilgjengelige midler mange ganger, ble bevilgningene til Miljøteknologiordningen redusert fra nesten MNOK 260 i 2013 til MNOK 173 i 2014. Regjeringen foreslår i Prop 1 MNOK 230 for 2015.

FFM mener bevilgningene til Miljøteknologiordningen må økes til MNOK 500, og til MNOK 1.000 i løpet av de neste 3-5 årene.

Det er redegjort nærmere for FFMs synspunkter i vedlegg.

Med vennlig hilsen
Forum for Miljøteknologi

Marianne Lie

(sign)

Sammendrag

Tid for økt satsing på utvikling av miljøteknologi!

Både klimautfordringen og andre miljøutfordringer gjør det nødvendig med teknologiske kvantesprang. Norge kan velge å spille en nøkkelrolle i denne sammenheng. Vi har både næringsmessige, kompetansemessige og finansielle muligheter til å yte et stort bidrag til å utvikle fremtidens miljøteknologi. Vi er et lite land, men vi har tunge posisjoner i globale næringer med stor betydning for miljøet, ikke minst maritim næring, prosessindustri og energiproduksjon. Utvikling av gode løsninger i Norge gjør en global forskjell for klima og miljø. Og utvikling av miljøteknologi utgjør en viktig mulighet for norske bedrifter til å opprettholde sin konkurranseposisjon og nå nye markeder.

For å ligge i front i utvikling av miljøteknologi, er bedriftene avhengig av risikoavlastning gjennom offentlige virkemidler som dekker alle faser fra forskning og utvikling til kommersialisering. Dette gjelder både små virksomheter/gründerbedrifter og store bedrifter med egne utviklingsmiljøer.

Flaskehalsen er i dag i første rekke pilot- og demonstrasjonsfasen. Her har Miljøteknologiordningen en nøkkelfunksjon. Miljøteknologiordningen har utløst flere store og viktig prosjekter. Ordningen er nylig evaluert av Menon, som konkluderer med at ordningen har vært en suksess. Ordningen er også viktig for kvalifisering av prosjekter i senere faser, der blant annet Enova kommer inn. Søkningen på midler fra ordningen er imidlertid langt større enn tilgangen på midler. I følge Innovasjon Norge representerte kvalifiserte søknader ca. tre ganger tilgjengelige midler i 2013. På tross av dette ble bevilgningene til Miljøteknologiordningen redusert fra nesten MNOK 260 i 2013 til MNOK 173 i 2014. Regjeringen foreslår i Prop 1 MNOK 230 for 2015.

FFM mener virkemidlene og virkemiddelapparatet for utvikling av miljøteknologi bør utvikles i følgende retning:

Prioritert på kort sikt:

- En kraftig opptrapping av bevilgningene via Miljøteknologiordningen til MNOK 500, og til MNOK 1.000 i løpet av de neste 3-5 årene

Utvikling over tid:

- Virkemidler som dekker alle faser fra forskning og utvikling, via pilot- og demonstrasjonsanlegg til kommersialisering
- Virkemidler som dekker klima- så vel som annen miljøteknologi
- Økt andel støtte/risikoavlastning av prosjektkostnadene, innenfor rammene som gjelder i EØS-området
- Effektive virkemidler og en forenklet og mer effektiv søknads- og tildelingsprosess
- Kontraktmodeller og gjennomføring av offentlige innkjøp som stimulerer til utvikling av miljøteknologi hos leverandørene
- Et integrert og sømløst «one-stop-shop» virkemiddelapparat i løpet av de neste 3-5 årene

Satsing på miljøteknologi er god klima- og miljøpolitikk og god næringspolitikk

Norge har både kompetansemessig og finansiell mulighet og et ansvar for å yte et stort bidrag til å utvikle miljøteknologi¹. Både klimautfordringen og andre miljøutfordringer gjør det nødvendig med teknologiske kvantesprang. Norge kan velge å spille en nøkkelrolle i denne sammenheng.

I klimaforliket mellom de politiske partiene høsten 2012 ble viktigheten av å utvikle ny teknologi løftet frem. I innstillingen til Meld. St. 21 (2011-12) om norsk klimapolitikk pekte Stortingets Energi- og miljøkomité på at en realisering av ambisjonen om en reduksjon på 50-85 prosent i verdens klimagassutslipp innen 2050 vil kreve et teknologisk kvantesprang: *«Det må derfor satses betydelige ressurser på å utvikle nye teknologiske løsninger som ikke nødvendigvis er kostnadseffektive i dag, men som er nødvendige dersom vi skal nå klimamålene i 2050»*.

Vi er et lite land, men vi har tunge posisjoner i globale næringer med stor betydning for miljøet, ikke minst maritim næring, prosessindustri og energiproduksjon. Utvikling av gode løsninger i Norge innen disse næringsområdene gjør dermed en stor global forskjell for klima og miljø. Vi er en ledende maritim nasjon med en av verdens største skipsflåter, og utvikling av gode maritime miljøløsninger i Norge har store globale effekter. Med globale aktører innen blant annet aluminium- og gjødselproduksjon, har vi de samme muligheter her for både å utvikle gode løsninger og å lykkes i en global spredning av teknologien.

Mer enn noe annet land har vi statsfinansielle muligheter til å satse på utvikling av miljøteknologi.

Utvikling av miljøteknologi er ikke bare god miljøpolitikk, men er også svært viktig næringspolitikk. Norske virksomheter er avhengig av teknologisk utvikling og miljømessig omstilling for å beholde internasjonal konkurranseevne. I tillegg er miljøteknologi et stort internasjonalt vekstmarked. Dette ble også løftet frem i klimaforliket og innstillingen fra Stortingets Energi- og miljøkomité: *«Klimapolitikken bør bidra til å videreutvikle og omstille vårt næringsliv i klimavennlig retning og slik at det blir enda mer konkurransedyktig. Teknologiutvikling står her sentralt»*.

Menon beskriver sammenhengen mellom muligheten for å lykkes innen utvikling av miljøteknologi og ulike næringers internasjonale konkurransekraft i flere rapporter². Potensialet er først og fremst til stede i næringer hvor Norge har sterke posisjoner internasjonalt. Ikke minst i den krevende demonstrasjons- og pilotfasen er tilknytningen til et velutviklet globalt distribusjonsapparat og tilpasningssystem avgjørende. Med andre ord vil virkemidler rettet mot norske næringer og bedrifter med sterke posisjoner internasjonalt ha et stort potensial både for å lykkes med kommersialisering av miljøteknologien og for å styrke sentrale næringers og bedrifters internasjonale konkurranseevne.

¹ Begrepet miljøteknologi omfatter i denne sammenheng både teknologi som reduserer klimagassutslipp, direkte eller indirekte, og teknologi som bedrer andre miljøparametre.

² Menon-publikasjon nr. 7/2009 «Miljøteknologi: Potensial og hindre for utvikling av norske konkurransedyktige bedrifter» og nr. 10/2014 «Veien fra FoU til marked for miljøteknologi»

Behov for risikoavlastning i hele utviklingsprosessen, og ikke minst i pilot- og demonstrasjonsfasen

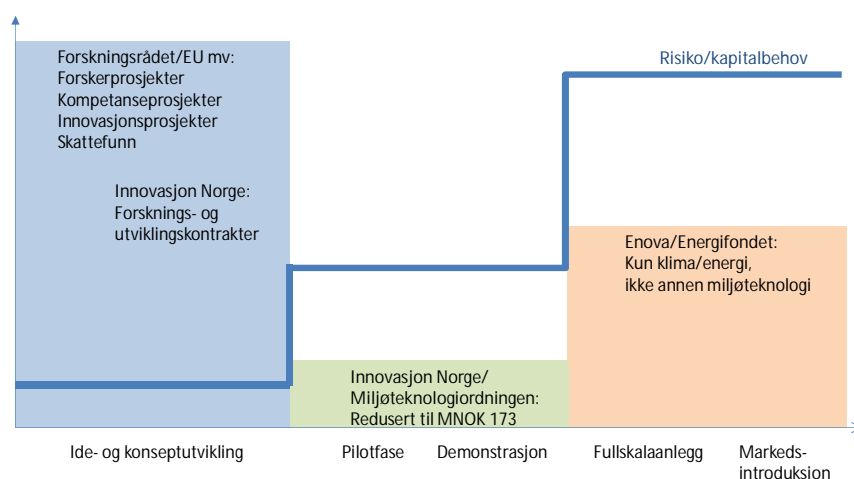
De offentlige virkemidlene må være tilpasset både støttebehov og risikoprofilen i de ulike fasene i utviklingsprosessen. Risiko og kapitalbehov øker utover i utviklingsprosessen. Ideutvikling, forskning og konseptutvikling er krevende faser. Men risiko og kapitalbehov mangedobles når bedriften kommer til pilot- og demonstrasjonsfasen. Kommersialisering og fullskaletesting innebærer ytterligere risiko og investeringsbehov.

For å sikre at utviklingsprosessene startes og gjennomføres i Norge, er vi avhengig av et virkemiddelapparat som følger prosjektene med risikoavlastning og kapital hele veien. Flaskehalsen i virkemiddelapparatet på grunn av begrensninger i midler eller andre begrensninger gjør at utviklingsprosessene stanser opp. Det fører i neste runde til at bedriftene ikke starter med ny utvikling fordi de ser at de ikke kan utvikle teknologien helt frem, i hvert fall ikke i Norge. Slike flaskehalsen gjør også at virkemidler som er tilgjengelige for senere faser i utviklingsprosessen har mindre verdi og effekt. For eksempel har Enova understreket overfor FFM at Miljøteknologiordningen er av særlig betydning fordi den bidrar til å øke tilgangen på gode prosjekter som kvalifiserer for støtte fra Enova i neste fase. Miljøteknologiordningen er således et av Enovas suksesskriterier.

I dag er det to store hull i det som burde vært et heldekkende virkemiddelapparat:

- *Tilgangen på virkemidler er for lav i pilot- og demonstrasjonsfasen. Miljøteknologiordningen er rettet mot denne fasen, men tilgjengelige midler er svært lavt i forhold til behovet. For 2014 er tilgangen på midler endog redusert etter at Stortinget vedtok å stanse Miljøteknologiprogrammet.*
- *I fullskala- og markedsintroduksjonsfasen mangles virkemidler for annet enn klimateknologi. Gjennom Enova og Energifondet er det tilgjengelige midler til fullskaletesting og markedsintroduksjon av klima- og energiteknologi, men ikke til annen miljøteknologi (f.eks. utslipp til sjø).*

Dette er illustrert i figuren nedenfor.

Miljøteknologiordningen er en suksessfull og avgjørende del av virkemiddelapparatet

Miljøteknologiordningen ble opprettet i 2010 og er en betydelig suksess. Sett fra bedriftenes side er Miljøteknologiordningen en av de mest vellykkede forsknings- og næringspolitiske ordningene som vi har. I løpet av kort tid har bedriftene kunnet dokumentere konkrete resultater.

Det skyldes først og fremst at ordningen har bidratt til risikoavlastning i den mest krevende utviklingsfasen. Dette innebærer at bedriftene kan ta sjansen på å satse på store utviklingsprosjekter som er viktige både sett i et miljøperspektiv og i et næringsutviklingsperspektiv. Ordningen gir også bedriftene bedre muligheter til å kjøre frem flere prosjekter i parallell.

Særlig viktig er den støtten som Miljøteknologiordningen gir til større prosjekter i den krevende pilot- og demonstrasjonsfasen hvor kostnadene, og dermed risikoen, øker betydelig. Denne utviklingsfasen har tidligere ikke hatt andre støtteordninger. Ordningen dekker dermed et viktig behov i mange bedrifter som gjør at gode teknologiprojekter vinner frem i konkurransen med andre prosjekter.

Analysefirmaet Menon har tidligere i år i samarbeid med Holte Consulting evaluert Miljøteknologiordningen for Innovasjon Norge³. Selv om det ennå er for tidlig å trekke endelige konklusjoner om ordningen, konkluderer Menon med at ordningen er en suksess: «*Fra et overordnet perspektiv må Miljøteknologiordningen betegnes som en offentlig tilskuddsordning med relativt høy grad av suksess*».

Menon mener ordningen

- *er relevant*
Det er behov for Miljøteknologiordningen (MTO) fordi det eksisterer flere klare og påviselige markedsimperfeksjoner. Det er en tydelig mangel på kapital til miljøteknologiprojekter i en tidlig fase og kapitalmangelen er økende, også hos store selskaper. Andre virkemidler dekker ikke samme behov som MTO (i begrenset grad rettet mot større bedrifter, begrenset med hensyn til regional lokalisering, rettet mot tidligere faser eller forutsetter etablert kunde/brukerrelasjon)
- *er relativt effektivt forvaltet*
Ordningen er effektivt forvaltet av Innovasjon Norge. Forvaltningskostnadene er akseptable og kundene fornøyd
- *har høy addisjonalitet*
En krone i tilskudd utløser 3,6 kroner i private investeringer. Dette er helt i toppskiktet av Innovasjon Norges ordninger

Menon påpeker også forbedringsområder, blant annet at ordningen mangler en tydelig målformulering og anbefaler at dette blir utformet sammen med et målhierarki.

³ <http://menon.no/upload/2014/06/02/evaluering-av-miljoteknologiordningen.pdf>

Videre mener Menon at Innovasjon Norge i selekteringen av prosjekter bør dreie mer av tildelingene mot miljøteknologier som anvendes innen marin næring, maritim sektor og offshore/petroleum. Menon mener ordningens lønnsomhet styrkes ved at tildelingene knyttes til sterke næringsområder. Det påpekes at prosjekter rettet mot fornybar energi og energieffektivisering lett blir mer umodent og risikoeksponert, med lavere lønnsomhet.

Ordnningen har vært utløsende for viktige miljøteknologiprojekter i selskaper som Alcoa, Hydro, Elkem, Yara, Wilh. Wilhelmsen, Borregaard og Wärtsila:

- I Alcoas tilfelle gjelder det bygging av pilotanlegg på Lista for en helt ny prosess innen aluminiumsproduksjon som vil redusere energibruken betydelig.
- Borregaard har gjennom bevilgninger fra ordningen bygd et pilotanlegg for produksjon av annengenerasjon biodrivstoff.
- Elkems prosjekt gjelder utvikling av neste generasjons teknologi for bærekraftig produksjon av solcellesilisium, med mål om et kraftforbruk som er 85 prosent lavere enn konvensjonell teknologi.
- Yara har gjennom bevilgninger fra ordningen realisert pilotanlegg både innen katalysatorteknologi for fjerning av klimagasser (sammen med Wilh. Wilhelmsen) og prosessteknologi for miljøvennlig produksjon av gjødselprodukter.

Søkningen på midler fra ordningen viser ordningens betydning. Innovasjon Norge har informert om at det i 2012 ble søkt om totalt 1 milliard kroner fra ordningen, fire ganger det som har vært tilgjengelig innenfor ordningen. Mange av prosjektene er store og finansielt krevende.

På tross av at behovet er mange ganger større enn tilgjengelige midler, ble bevilgningene for 2014 redusert til kun MNOK 173.

Vi mener Miljøteknologiordningen raskt bør økes til minst MNOK 500 per år. I løpet av en 3-5 års periode bør Miljøteknologiordningen ha en ramme på minst MNOK 1.000 til pilot- og demonstrasjonsanlegg.

I tillegg til en slik opptrapping bør Miljøteknologiordningen få utvidet sitt mandat til også å omfatte markedsintroduksjonsfasen. Dette er viktig for miljøprosjekter fra bedrifter som ikke kan søke om støtte fra Enova på grunn av koblingen til klima.

Konkret utforming av virkemidlene og søknads- og tildelingsprosesser

På bakgrunn av medlemsbedriftenes erfaringer med Miljøteknologiordningen (og andre ordninger), har FFM noen merknader til den konkrete utformingen av virkemidlene og gjennomføring av søknads- og tildelingsprosesser:

- Grensene for støttenivå og tilhørende risikoavlastning (for de enkelte ordningene og for ordningene samlet) utgjør en begrensning i hvilke prosjekter som i praksis kan gjennomføres. Dette gjelder både Miljøteknologiordningen og Skattefunn. Økte maksimalgrenser for støttenivå vil åpne for at flere prosjekter med potensielt store miljøgevinster blir gjennomført. Vi opplever at grensene er høyere utenfor Norge, og at dette virker dempende på den utviklingsaktiviteten som finner sted – og i fremtiden vil finne sted – i Norge.
- Det er ikke bare investeringen i pilot- og demonstrasjonsanlegg som er kostbar. Slike anlegg innebærer også betydelige driftskostnader. Ved et pilotanlegg driver man fremdeles forskning, og driften kan i beste fall føre til svært små, men ikke salgbare mengder av produkt som oppfyller tekniske krav. Miljøteknologiordningen bør derfor også kunne omfatte drift av anlegg.
- I dag forutsettes det at all utvikling skjer i Norge for at norske virkemidler kan benyttes. Det må være en målsetting å ha et virkemiddelapparat som gjør det mulig å utvikle teknologi helt frem til kommersialiserte produkter i Norge. For virksomheter med aktiviteter i mange land, kan det imidlertid være rasjonelt, både økonomisk og utviklingsmessig, å legge deler av utviklingen til anlegg andre steder i verden. Virkemidlene bør inneholde tilstrekkelig fleksibilitet slik at dette er mulig. Resultatet av dagens begrensninger vil kunne være at viktige prosjekter ikke blir gjennomført eller at prosjektene i sin helhet blir lokalisert utenfor Norge.
- I noen grad opplever vi at virkemidler og søknads- og tildelingsprosesser og –kriterier ikke er tilpasset store bedrifter som søkere. En lokal/regional beslutningsprosess i virkemiddelapparatet kan være blant årsakene til dette. Utvikling og kommersialisering av miljøteknologi er krevende, og i stor grad forutsettes aktører med utviklingskapasitet og –kompetanse, produksjonsmiljøer og et markedsapparat, særlig internasjonalt. De fleste miljø- og klimatiltak har et globalt perspektiv.

Sømløst virkemiddelapparat som mål

Et oppdelt og sømfylt virkemiddelapparat øker faren for flaskehalser og urasjonelle begrensninger i virkemidlene. Samtidig blir ordningene mer kompliserte, og de administrative kostnadene for bedriftene blir større. FFM mener derfor at det må legges opp til

- Virkemidler som dekker alle faser fra forskning og utvikling, via pilot- og demonstrasjons-anlegg til kommersialisering,
- Virkemidler som dekker klima- så vel som annen miljøteknologi og
- Et integrert «one-stop-shop» virkemiddelapparat i løpet av de neste 3-5 årene.

Virkemidlene for utvikling av miljøteknologi er mange og fragmenterte, og de forvaltes av mange aktører, blant annet Forskningsrådet, Innovasjon Norge, Transnova og Enova.

Etableringen av Miljøteknologiprogrammet og miljøteknologiportalen (www.miljoteknologi.no) har vært en god start på en prosess som kan lede frem til et mer helhetlig og lettere tilgjengelig virkemiddelapparat. Men vi mener både virkemidler og virkemiddelapparatet bør integreres fremover. En konsolidering av virkemiddelapparatets kompetanse innen miljøteknologi er også en viktig faktor i denne sammenheng.

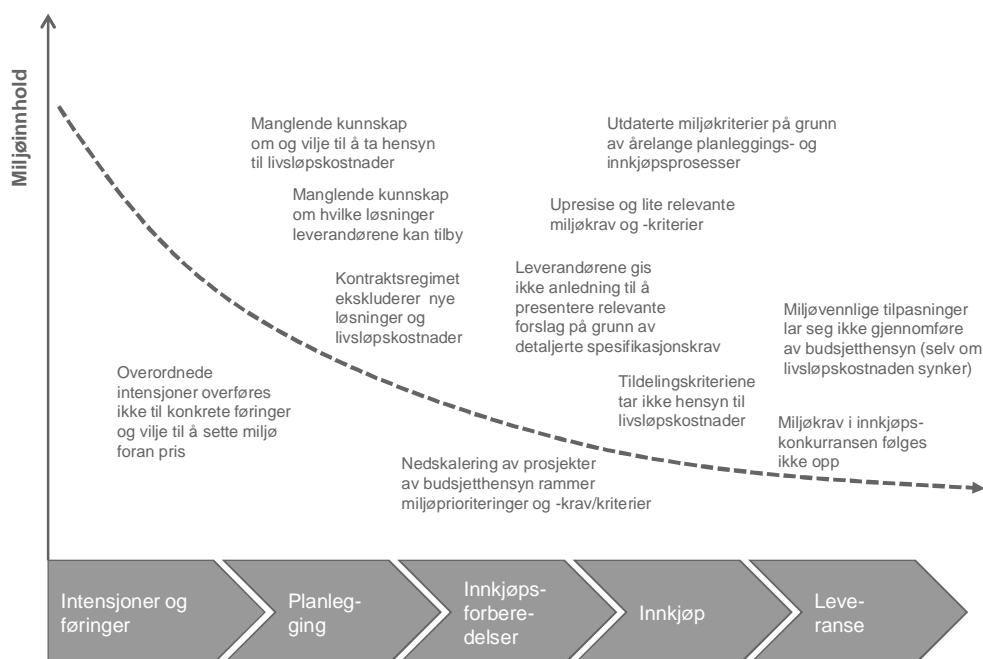
Det offentlige som drivkraft gjennom offentlig innkjøp

Det offentlige gjør innkjøp for flere hundre milliarder kroner i året. Innkjøperrollen kan og bør brukes til å fremme utvikling av miljøvennlige løsninger og utvikling av et marked for miljøteknologiprosjekter. Og større miljøinnhold i offentlige innkjøp vil i seg selv kunne være vesentlig for å nå målene om klimakutt.

FFM gjennomførte i 2013 et prosjekt hvor formålet var å fremme forslag som kan bidra til å styrke miljøinnholdet i offentlige innkjøp. Utredningen ble basert på en intervju- og drøftingsprosess. I tillegg til samtaler med tilbydere av varer og tjenester til offentlig sektor, hadde FFM samtaler og drøftelser med representanter for Difi, Klif og Miljøverndepartementet.

Hovedkonklusjonene i rapporten:

- Miljøperspektivet er i begrenset grad til stede når innkjøperen møter leverandørene i anskaffelsesprosessen selv om reglene om offentlige anskaffelser ikke i seg selv er en begrensning
- Miljøintensjonene og –innholdet reduseres på ulike måter på veien frem mot anskaffelsen og leveransen
- Men det finnes også gode eksempler på offentlige etater som gjør gode innkjøp og lykkes med å øke miljøinnholdet.

Det må legges til rette for kontraktsmodeller og gjennomføring av offentlige innkjøp som stimulerer til utvikling av miljøteknologi hos leverandørene. Dette må ses som en del av virkemiddelapparatet for utvikling av miljøteknologi.

Mindre grad av detaljspesifikasjoner og større bruk av funksjonskrav vil være med på å øke innovasjon og utvikling av miljøvennlige løsninger.

Konklusjon

FFM mener virkemidlene og virkemiddelapparatet for utvikling av miljøteknologi bør utvikles i følgende retning:

Prioritert på kort sikt:

- En kraftig opptrapping av bevilgningene via Miljøteknologiordningen til MNOK 500, og til MNOK 1.000 i løpet av de neste 3-5 årene.

Utvikling over tid:

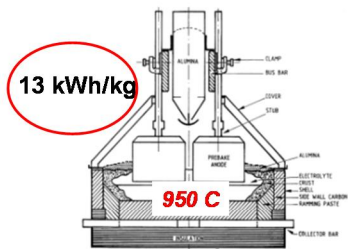
- Virkemidler som dekker alle faser fra forskning og utvikling, via pilot- og demonstrasjonsanlegg til kommersialisering
- Virkemidler som dekker klima- så vel som annen miljøteknologi
- Økt andel støtte/risikoavlastning av prosjektkostnadene, innenfor rammene som gjelder i EØS-området
- Effektive virkemidler og en forenklet og mer effektiv søknads- og tildelingsprosess
- Kontraktmodeller og gjennomføring av offentlige innkjøp som stimulerer til utvikling av miljøteknologi hos leverandørene
- Et integrert og sømløst «one-stop-shop» virkemiddelapparat i løpet av de neste 3-5 årene

Vedlegg Eksempler på utviklingsprosjekter

Alcoa – karbotermisk aluminiumsproduksjon

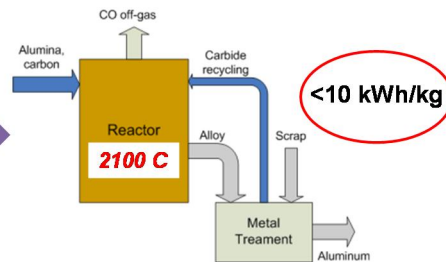
Forvandling av 100 år gammel prosess

Konvensjonell Hall-prosess

Fabrikkstørrelse: 200 - 400 ovner

Karbotermisk prosess

Fabrikkstørrelse: 4 - 8 ovner

- 30% lavere energiforbruk enn beste teknologi i dag (500 TWh elkraft – 30% reduksjon ville frigi 150 TWh)
- Vesentlig lavere drifts- og investeringskostnader
- Fleksibilitet; størrelse og drift

Advancing each generation. ALCOA

Alcoa. Fører hver generasjon videre.

Mulig utseende på fremtidig karbotermisk fabrikk

Advancing each generation. ALCOA

Yara

NPK pilot plant

- Pilot for development of new production technologies for fertilise, focusing:
 - Energy optimisation and improvements
 - Raw material flexibility – “pure” fertiliser from “dirty” raw materials
 - Developing technologies for new products and markets

PET pilot plant

- Pilot for development of new catalysts for technologies aimed at reducing emissions to air, focusing:
 - Utilisation of Yara’s catalyst competence
 - Developing catalysts and technologies for new products and markets

NPK Pilot Plant

Today:

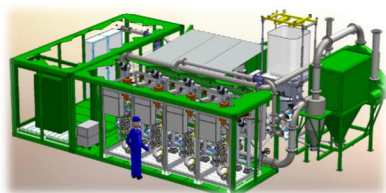
Estimated cost: 32.7 million NOK
Innovation Norway funding: 7.5 million NOK
Delivery: December 2013

Author 19/08/2014

“Emission to air“ pilot plant

Today:

Estimated cost: 52.5 million NOK
Innovation Norway funding: 6.0 million NOK
Delivery: December 2013

Elkem

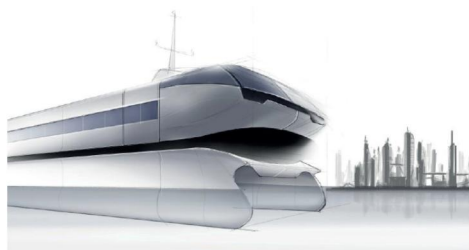
Elkem Solar – verdens reneste solsilisium- produsent forsker på å bli enda renere

- Elkem Solar Silicon® – banebrytende prosesseteknologi basert på 10 års forskning
- 75% lavere energiforbruk enn tradisjonell teknologi
 - Lavere produksjonskostnader
 - Laveste CO₂-footprint i verden
- Jobber med kontinuerlig forbedring – prosjekt for å kutte ytterligere 30% kraftforbruk
- Kombinering og forenkling av trinn i Elkem Solar Silicon® -verdikjede

Maritime Clean Tech West

(Fjellstrand, Wärtsila m.fl.)

- Nye løsinger for en konkurransedyktig og miljøvennlig sjøtransport:

[MCTW Urban water shuttle](#)

Tall

- Pris prototype: Ca 40 mill kr
- Drivstoffbesparelser: 3 mill kr / år
- Reduksjon i utslipp:
 - 1 260 tonn CO₂ pr år – tilsvarer utslipp på 250 personbilar
 - Nox-utslipp?

Borregaard

Borregaards erfaringer

- **To større innovasjonsprosjekter har fått viktig støtte**
 - Bali
 - Ny prosess for biobaserte kjemikalier
 - Exilva
 - Mikrofibrillær cellulose
- **Positivt**
 - Det har kommet ordninger for større støttebeløp (pilot/demo) til større prosjekter i større bedrifter
 - Støtten har vært utløsende for økt FoU og nye forretningsmuligheter
 - Norge konkurrerer med andre land og regioner
- **Ordningene må videreutvikles - ikke begrenses for mye**
 - Økte økonomiske rammer (særlig miljøteknologiordningen)
 - Videre mandat (særlig klimafondet)
 - Generelt økt støttegrad ift EU-regelverk

Vedlegg

Medlemmer i Forum for Miljøteknologi

Yara International ASA
www.yara.no

Selvaag Gruppen AS
www.selvaag.no

Wilh. Wilhelmsen ASA
www.wilhelmsen.com

Green Business Norway
www.greenbusiness.no

Fellesforbundet
www.fellesforbundet.no

Elkem AS
www.elkem.no

Wärtsilä Norway AS
www.wartsila.com

Alcoa Norway ANS
www.alcoa.com

Norsk Hydro ASA
www.hydro.com

DNV GL
www.dnvgl.com

Borregaard ASA
www.borregaard.no

Maritime Cleantech West
www.maritimecleantech.no

Statkraft AS
www.statkraft.no

Glencore
www.nikkelverk.no